

o distanță de cca. 2 km, iar pe alocuri depășesc 100 m înălțime. Aici am observat în mai multe rânduri 4—5 perechi de *Apus melba*, în zilele de 12 și 13 iunie 1968. Nu am putut observa cu certitudine locurile lor de cuibărit datorită faptului că aceste chei sînt foarte înalte și largi. Comportarea lăstunului mare sudic este deosebit de interesantă la această dată (în epoca de aranjare a cuibului și începutul depunerii ouălor), cite două-trei perechi trec în zbor rapid prin fața pereților, fără a scoate nici un strigăt.

Cu sprijinul tov. C. Sprincenatu, tehnician de vînătoare la ocolul silvic Runcu (jud. Gorj), căruiu îi aduc și pe această cale mulțumiri, s-au putut aduna unele observații în timpul cuibăritului și creșterii puietului.



Fig. 2. Cheile Oltețului la Polovragi.

În luna iulie, după ce puii încep să iasă din ou, prin fața stîncilor trec mai multe perechi, emițînd cunoscutul ti-ti-ti-ti.

După 1 august se observă și mai multe exemplare, dintre care unele vin și se agită lîngă gările din pereții verticali de stîncă, răminînd pentru mai mult timp în repaus. Este vorba de puietul care se odihnește după exercițiile de zbor, fapt neobișnuit pînă la această dată în colonie.

În dimineața zilei de 17 august 1967, colonia era pustie și nu s-a mai observat nici un exemplar după această dată. Fiind în ziua de 17 august 1967 pe valea Cernei, la nord de Herculan, am observat un stol de peste 25 exemplare care zburau către sud, de-a lungul Cernei. După această dată n-am mai observat nici un exemplar pe Cerna, nici la Cazane.

În ziua de 24 aprilie 1968 au fost observate primele trei exemplare care au sosit la locurile de cuibărit de la Runcu. Lăstunul-mare, *Apus apus* a sosit în aceleași locuri cu citeva zile mai tîrziu.

DATE ORNITOLOGICE DIN CHEILE TURZII

ȘTEFAN KOHL

Acest teren pitoresc cu pereți abrupti, cu turnuri, colți, hornuri și peșteri este vizitat anual de foarte mulți turiști. Dar nu numai turistul și alpinistul găsesc aici lucruri frumoase și ciudate, ci și naturalistului i se oferă aspecte interesante. Botaniștii au studiat aceste locuri deja în secolul trecut și prin cercetările multor specialiști, flora acestor Chei este foarte bine cunoscută (Csürös, 1967).

Despre fauna Cheilor, Nyarady (1937) publică date prețioase în lucrarea sa monografică „Cheia Turzii”. Printre altele, aici este inclusă și o listă cu 67 specii de păsări observate în Chei. Aceste observații au fost efectuate de către Ferenczi și Orosz. În afară de această listă, mai sînt publicate unele date ornito-faunistice în diferite periodice.

Cheile Turzii au luat naștere prin surparca peșterii formată de pîrlul Hășdate în calcarele jurașice. Lungimea lor este de circa 2 000 m, avînd o direcție aproximativă NV-SE. Altitudinea medie a pîrlului este de circa 440 m deasupra nivelului mării, iar vîrfurile turnurilor și pereții cei mai înalți prezintă o diferență de nivel de 320 m.

A fost cercetată albia pîrlului, unele părți dintre pereți și platoul deasupra pereților. În albia pîrlului, mai ales în terenul de revărsare, se găsește o vegetație bogată cu grupuri de *Populus*, *Salix* și *Corylus*. În partea opusă a cabanei se întinde Pădurea Mischiului, sub care se află o plantație de *Pinus* și *Picea*, din anul 1900. În părțile dintre pereți este o vegetație interesantă cu multe varietăți și endemisme, iar pe marginile grohotișurilor găsim tufe de *Crataegus* și *Corylus*. Platoul deasupra pereților este acoperit cu ierburi și unele tufe răzlețe de *Crataegus*.

Avînd posibilități de a vizita în cursul anilor 1967 și 1968 acest teren, am vrea să semnalăm rezultatele observațiilor noastre cit și cele din literatura de specialitate, fără a avea pretenția că problemele sînt studiate în plenitudine. Cheile Turzii au fost cercetate de noi în ultimii doi

ani, după cum urmează: în 1967 la 11, 24 și 25 iunie; 15 și 16 iulie, 3 septembrie, iar în 1968, la 9 aprilie; 23 și 24 iunie; 15—17 iulie și 18 august. După cum arată datele, observațiile au fost făcute în cele mai multe cazuri în timp favorabil, cald, în mare parte senin. Uneori însă a fost și cer înnoirat sau ploaie.

La speciile observate vom însemna cu (N) dacă specia este amintită în lista publicată de Nyarady (1937). La sfârșitul lucrării vom da lista speciilor pe care nu le-am putut observa în deplasările noastre, deși sînt citate de Nyarady.

Denumirile topografice au fost luate din lucrarea monografică a lui Nyarady.



Fig. 1. Cheile Turan, văzute de pe drumul în serpentină (Foto: St. Kuhl).

La enumerarea speciilor observate am urmat clasificatia folosită de Vaurie (1959; 1965).

Lista speciilor observate:

1. *Milvus milvus* (L.) 1758. La 9 aprilie 1968 un exemplar observat deasupra cheilor, iar la 15 iulie 1968 un exemplar a fost văzut în fața cheilor.

2. *Accipiter gentilis* (L.) 1758. Un exemplar observat la 3 septembrie 1967 deasupra stîncilor, urmărind stîncuțe, fără rezultat (N).

3. *Buteo buteo* (L.) 1758. La 3 septembrie 1967, am observat un exemplar în zbor deasupra cheilor. (N).

4. *Aquila chrysaetos* (L.) 1758. Această specie a fost întâlnită aici în ambii ani cuibărind. Cuibul este plasat pe masivul de stîncă deasupra „Peșterii ungurești”. Așezat într-o crăpătură de stîncă, cu o boltă deasupra lui, avînd o grosime considerabilă, putem presupune că e folosit de mulți ani (Observat două exemplare de Beldi, la 7 august 1949; Nyarady — 1937 — presupune 2—3 perechi cuibărind). La data de 25 iunie 1967 am observat acvila aducînd hrana la cuib. De pe stîncile situate în fața cuibului am putut observa că în el erau doi pui. La 15 iulie în cuib mai era doar un pui, iar la 3 septembrie cuibul era gol. În anul 1968 acvila-de-munte a fost observată la fiecare deplasare. La 24 iunie la ora 9,30 acvila aducea hrana celor doi pui. În timp de 15 minute acvila a zburat de două ori în cuib. La data de 16 iulie au fost observați cei doi pui și cei doi adulți. Deși puii țipau tare, acvila apropiindu-se de trei ori de cuib nu se așeza pe cuib, ci numai pe un copac lîngă stîncă cu cuibul. La 17 iulie dimineața, la ora 4,47, puii de acvilă țipau deja. La 18 august a fost observată o acvilă în zbor între stînci. În repetate rînduri am cercetat locul sub cuib ca să găsesc rămășițe din hrana puiilor. Numai la 16 iulie am putut găsi un picior de ciine, la care se vedea bine unghiile, dar osul era curățat de carne. Am mai găsit un smoc de păr de iepure de câmp și încă o ingluvie. Menționez că la data de 11 iunie 1967, de la distanță mare am văzut o pasăre răpitoare mare deasupra cheilor, care era probabil această acvilă de munte. (N).

5. *Falco peregrinus* Tunst. 1771. Acest soim a fost observat la 3 septembrie 1967, 15 și 16 iulie 1968. Ultima dată a fost observat foarte fugitiv așa că îl semnalăm numai cu semn de întrebare. (N).

6. *Falco subbuteo* L. 1758. Observat o singură dată la 24 iunie 1968, dar nu cu toată certitudinea. (N).

7. *Falco tinnunculus* L. 1758. Această specie a fost observată cu regularitate. La 25 iunie 1967 un vînturel a atacat de cîteva ori în zbor acvila-de-munte. La 15 iulie 1967 am observat o pereche de vînturei, iar o dată unul din ei era gonit de lăstuni-mari-sudici (*Apus melba*).

8. *Columba livia domestica*. Este de remarcat numărul mare al porumbeilor de casă care cuibăresc în crăpăturile și găurile pereților ca și în peșteri. Se întîlnesc exemplare de toate culorile. (N).

9. *Streptopelia turtur* (L.) 1758. Specia este destul de frecventă și a putut fi observată pe tufe din dosul cabanei, la intrarea pîrului în chei ca și pe tufe de alun de pe marginea

zuruşului lui Gürtler, unde a fost observat şi un exemplar tânăr la 25 iunie 1967. (N).

10. *Cuculus canorus* L. 1758. A fost auzit la 11 iunie 1967 şi la 23 iunie 1968. (N).

11. *Caprimulgus europaeus* L., 1758. În seara zilei de 24 iunie 1967 mergînd spre chei, pe partea stîngă a pîrului, pe pantă, am observat trei exemplare zburînd printre tufe. În această noapte, ca şi la 24 iunie 1968, la orele 3,30 i-am auzit glasul. La 16 iulie 1968 sîr seară am observat încă un exemplar. (N).

12. *Apus melba* (L.), 1758. Cheile Turzii au devenit foarte interesante din punct de vedere faunistic, căci în urma unei expansiuni, aici a atins punctul cel mai nordic de cuibărit de la noi, lăstunul-mare-sudic. Această specie a fost descoperită în anul 1965 în sudul Dobrogei — la Băneasa — cu certitudine pentru ţara noastră (Cătuneanu—Tâlpeanu, 1965), iar în anul 1967 a mai fost identificată şi în alte locuri ca la Runcu (Oltenia), la Orşova etc. (Semen, 1967). Deşi de demult se cunosc unele exemplare şi date de la noi, în ceea ce priveşte autenticitatea acestora, încăp însă îndoieli.

Primul exemplar colectat în anul 1853, lângă Sibiu, se află în Muzeul Brukenthal din Sibiu (Linţia, 1954).

La muzeul din Košice (R.S. Cehoslovacă) se găseşte un exemplar care provine de la muzeul din Poprad şi posedă o etichetă cu următoarea inscripţie: „*Cypselus melba* — Siebenburgen. Oravitz 20 Oktober”. (Oravitz se referă la localitatea Oravice din nordul Cehoslovaciei, unde a activat A. Kocyan, cel care a preparat acest exemplar la data de 20 octombrie — anul nu este precizat).

Schenk (1917) afirmă însă că aceste două exemplare sînt de origine dubioasă.

Floericke (1918) aminteşte că C. Alléon menţionează (1886) că între lăstunii mari (*Apus apus*) ar fi observat şi o pereche de lăstuni-mari-sudici la Constanţa. Floericke presupune că nu este exclus ca cercetătorul francez să fi greşit, dar admite totodată şi posibilitatea existenţei, căci aceste păsări întreprind uneori şi zboruri mai lungi.

Aici în Cheile Turzii, primele patru exemplare au fost observate la 14 mai 1967 de către ornitologul A. Mošanský din Košice. La data de 11 iunie 1967 am putut vedea tot patru exemplare, care zburau mai ales în jurul „Turnului ascuţit”. La 25 iunie 1967 am observat tot aici 12 exemplare şi la fiecare deplasare în acest teren am putut observa această specie. Numărul lor era la ultima observaţie din anul 1967 (3 septembrie) de circa 30 de exemplare. Am auzit deseori glasul lor caracteristic, care este alcătuit dintr-o serie de sunete ca „...ti,ti,ti,ti...” şi care

alcătuiesc spre sfîrşit un tril. Cînd goneau însă un vînturel, ele scoteau un sunet mult mai strident, cam „tîiitîi”. La data de 15 iulie 1967 am urcat pe zuruşul lui Gürtler în sus şi ocolînd „Turnul despărţitor” am ajuns sub „Coşul Hilii”. Aici, în peretele stîncii, este o crăpătură în care au intrat de mai multe ori aceşti lăstuni. O dată un exemplar a stat 10 minute în crăpătură. Se auzea şi un glas, care era posibil să vină de la pui. În anul 1968, primele două exemplare au fost observate la 9 aprilie (prima noastră deplasare în acest an!). La 23 iunie au putut fi observate deja 25 de bucăţi. La 15 iulie erau circa 30 exemplare, iar la 18 august am putut



Fig. 2. „Turnul ascuţit” şi „Coşul Hilii”, locul de cuibărit al lui *Apus melba*. (Foto: St. Kohl.).

observa împreună cu ornitologul A. Mošanský din Košice circa 60 de exemplare.

Cu aceste observaţii s-a dovedit cu certitudine apariţia lăstunului-mare-sudic în Transilvania.

Activitatea lor zilnică începe foarte de timpuriu. Deşi H. Arn-Willi (1960), în lucrarea sa monografică scrie că exemplarele din colonia de la Solothurn (Elveţia) îşi încep activitatea dimineaţa în jurul orei 7,00, noi am putut observa în Cheile Turzii primele exemplare deja la orele 4,30—4,47. După cum am putut stabili, pe timp senin lăstunul-mare-sudic poate zbura deja înainte de răsăritul soarelui. (La 24 iunie

1968 răsăritul soarelui era la ora 4,32, iar primele două exemplare au fost văzute de noi la ora 4,30). Pe timp înnoirat ele întîrzie numai puțin după răsăritul soarelui. (Așa de exemplu la 16 și 17 iulie 1968 răsăritul soarelui era la ora 4,45, iar primele exemplare au fost văzute la ora 4,45 respectiv 4,47). Seara, încetarea activității are loc totdeauna după apusul soarelui, în contradicție cu observațiile lui H. Arn-Willi (1960) din Solothurn, unde marea lor majoritate intră în jurul orei 19 în colonie. Pe timp senin am putut observa ultimele exemplare la o oră după apusul soarelui, iar în seri înnoirate, ploioase, cu 42—47 minute după apus. (De exemplu la 23 iunie 1968, pe timp senin, apusul soarelui era la ora 20,04 și ultimii lăstuni erau văzuți la ora 21,05. Pe timp înnoirat, 15 și 16 iulie 1968, apusul soarelui fiind la ora 19,53, am putut observa ultimele exemplare la ora 20,40 respectiv 20,35).

Diferențele relativ mari în începerea și încetarea activității lui *Apus melba* din Cheile Turzii, față de cei din Solothurn, se pot explica prin faptul că în Cheile Turzii „sensibilitatea metabolică” a speciei, prin locul deschis, este mai tare expusă „luminii de trezire” decât la colonia din Solothurn, plasată în podul unei biserici.

La data de 16 iulie 1968, la orele 20,45 trecind pe lângă peretele „Padini” am putut auzi încă glasul lui *Apus melba*.

13. *Upupa epops* L. 1758. Au fost observate, la 16 iulie 1968, 5 exemplare pe platoul stîng deasupra Cheilor Turzii, în partea unde începe zărușul lui Gütler.

14. *Picus canus* Gmel. 1788. La data de 17 iulie 1968 din pădurea de conifere de sub Pădurea Mischului am putut auzi glasul acestei specii. (N).

15. *Dryocopus martius* (L.) 1758. Un exemplar a fost observat la 3 septembrie 1967 în apropierea cabanei, pe un conifer. După-amiază am mai auzit încă o dată glasul lui caracteristic.

16. *Dendro opus major* (L.) 1758. La 24 iunie 1968 am văzut un exemplar în marginea pădurii de conifere de sub Pădurea Mischului. (N).

17. *Hirundo rustica* L. 1758. La 3 septembrie 1967 au fost observate mai multe exemplare zburind deasupra platoului din stînga cheilor.

18. *Delichon urbica* (L.) 1758. Această specie este foarte comună aici. Am găsit-o cuibărind în „Peștera ungurească”. Acest fapt este amintit și de Nyarady (1937) că: „pe lângă *Columba livia* cuibăresc cu sute și *Chelidon urbica*”. Vizitînd de mai multe ori această peșteră, putem evalua numărul cuiburilor la circa 50—60. O numărare precisă este imposibilă, fiindcă multe

din cuiburi sînt plasate în crăpăturile tavanului și nu sînt bine vizibile. Cuiburile sînt așezate în partea exterioară a peșterii, care este despărțită prin tavanul în formă de draperie, de partea interioară unde nu pătrunde bine lumina zilei. La data de 3 septembrie 1967, se găseau în unele cuiburi încă pui, care erau hrăniți de păsările adulte foarte des. (Cuibăritul acestei specii pe pereți stîncosi este cunoscut, dar la noi sînt amintite numai cîteva cazuri. Așa la Cap-Doljman, în Munții Retezatului, deasupra „Grebilor” [Linția, 1946], în Munții Bihorului și în alte două locuri din Munții Retezatului / Creutz, 1961 /). (N).

19. *Lullula arborea* (L.) 1758. Cîntecul ei caracteristic a fost auzit în 11 iunie 1967 și 24 iunie 1968, deasupra platoului din partea stîngă a cheilor. (N).

20. *Alauda arvensis* L. 1758. Numai cîteva exemplare observate deasupra platoului din partea stîngă a cheilor.

21. *Anthus campestris* (L.) 1758. Această specie a fost văzută la 15 iulie 1967 și 24 iunie 1968 deasupra stîncilor abrupte, cum se ridica în zbor cîntînd, iar după aceea se așeza pe pămînt sau pe o ridicătură de pămînt. (N).

22. *Anthus trivialis* (L.) 1758. La 3 septembrie 1967 au fost văzute două exemplare pe niște tufe mici, la marginea platoului.

23. *Motacilla cinerea* Tunst. 1771. Această specie a fost observată în repetate rînduri. În anul 1968 la 9 aprilie două exemplare, la 15 iulie 4 exemplare și la 17 iulie un exemplar. Deși nu am găsit cuiburi, cred totuși că în acest an a cuibărit în Cheile Turzii. La 3 septembrie 1967, am văzut trei exemplare, nu departe de locul ieșirii pîrului din chei. (N).

24. *Motacilla alba* L. 1758. Se întîlnește cu regularitate în chei, în cîteva perechi. Cuibul ei a fost găsit la circa 2 m înălțime deasupra drumului turistic, pe zidul stîncos înaintea „Cetățuiei mari”, conținînd la 15 iulie 1968 5 pui, avînd încă puf. La 3 septembrie 1967 au fost observate mai multe exemplare, atît în chei cit și în jurul cabanei. (N).

25. *Lanius collurio* L. 1758. Specia a fost observată de mai multe ori în chei și la 11 iunie 1967 a fost văzută de cîteva ori ducînd în cîce hrana, zburînd între tufe terenui de revărsare, la ieșirea pîrului din chei. (N).

26. *Oriolus oriolus* (L.) 1758. A fost văzut și auzit de cîteva ori — 25 iunie, 16 iulie 1967 și 24 iunie, 16 iulie 1968 — mai ales la „Po-virnișul lui Pop”. (N).

27. *Garrulus glandarius* (L.) 1758. Văzut în cîteva exemplare, de mai multe ori. (N).

28. *Pica pica* (L.). 1758. La 25 iunie 1967 au fost văzute două exemplare, iar la 15 iulie 1968, alte câteva exemplare. (N).

29. *Corvus monedula* L. 1758. Stincile calcaroase cu mulțimea de găuri oferă posibilități excelente de cuibărit acestei specii. Numărul lor ar fi foarte greu de evaluat, dar apreciez că sînt sute. La 15 iulie 1967 au fost observate în orele de dimineață cîrduri de 30—40 de exemplare zburînd între și deasupra stincilor. La 17 iulie 1968 în jurul orei 5,06 și 5,10 au fost observate cîrduri de 50, 100, 150 și 200 de exemplare zburînd din direcția Petreștilor spre chei și așezîndu-se pe stînci. La 3 septembrie 1967 au fost observate cum erau urmărite de *Accipiter gentilis*. (N).

30. *Troglodytes troglodytes* (L.). 1758. Specia a fost întîlnită de mai multe ori, cîntînd pe tufele sau pe stîncile grohotișurilor.

31. *Sylvia atricapilla* (L.). 1758. Au fost observați de mai multe ori masculi cîntînd în tufe de pe lingă pîriu, un alt exemplar a fost văzut pe tufe de la marginea zărușului lui Gûrtler. La 25 iunie a fost observat și un exemplar tînăr. (N).

32. *Sylvia communis* Lath. 1787. La 25 iunie 1967 un mascul cînta pe tufe de lingă zărușul lui Gûrtler, iar la 24 iunie 1968 un exemplar a fost văzut sub „Coșul Hilii” pe niște tufe mici. Alte două exemplare au fost observate la 15 iulie 1968 în chei, nu departe de „Cetățeaua mare”.

33. *Phylloscopus collybita* (Vieill.). 1817. Această specie a fost notată de mai multe ori în chei, așa la 25 iunie, 15 și 16 iulie 1967 ca și la 9 aprilie, 23 și 24 iulie — cînd a fost auzit și cîntecul ei caracteristic. La 3 septembrie 1967 a mai fost observat de două ori cîte un exemplar, dar fiindcă nu cîntau iar pasajul era la început, au fost notate cu semn de întrebare.

34. *Phylloscopus sibilatrix* (Bechst.) 1793. O singură dată, la 25 iunie a fost auzită în „Pădurea Mischiului”.

35. *Saxicola rubetra* (L.) 1758. Un exemplar observat pe mărăcinii de pe malul pîrului, la intrarea în chei.

36. *Oenanthe oenanthe* (L.) 1758. La 24 iunie 1968, pe platoul sting deasupra stincilor, au fost văzute 3—4 exemplare, tot aici și la 16 iulie 1968 au fost observate 2 exemplare. Printre acestea au fost și unele păsări tinere. (N).

37. *Monticola saxatilis* (L.) 1758. Specia este caracteristică platoului de deasupra stincilor. Am putut-o observa în mai multe rînduri, stînd pe stînci, sau căutînd hrana între pietrele și ierburile ce acoperă marginea platoului. La 11 iunie 1967 am putut observa un mascul ducînd

hrană în cioc. Cuibăritul ei în aceste locuri este amintit de către Zeyk (1920). (N).

38. *Phoenicurus ochruros* (Gmel.) 1789. Specie foarte comună în Cheile Turzii. Am întîlnit-o de fiecare dată pe grohotișurile și pe pereții stîncosi. Cuibărește în găurile stincilor. La 15 iulie 1967 într-un cuib — situat într-o gaură de stîncă la „Turnul ascuțit” — erau pui. (N).

39. *Erithacus rubecula* (L.) 1758. Observat la 25 iunie și 15 iulie 1967, ca și la 9 aprilie 1968 pe tufe de pe marginea pîrului. (N).

40. *Luscinia megarhynchos* Ch. L. Brehm 1831. La 24 și 25 iunie 1967 am putut stabili prezența speciei în imediata apropiere a cabanei, unde un exemplar a cîntat toată noaptea.

41. *Turdus merula* L. 1758. Specie foarte comună întîlnită atît prin tufe de pe marginea zărușurilor și a stincilor, cît și prin tufe terenu- lui de revărsare. (N).

42. *Turdus philomelos* Ch. L. Brehm 1831. A fost întîlnit de mai multe ori prin tufărișurile de la terenul de revărsare, la 15 iulie 1967 ca și la 15, 16 și 17 iulie 1968. (N).

43. *Turdus viscivorus* L. 1758. La 24 iunie 1968 au fost văzute două exemplare, pe sălcile din terenul de revărsare. (N).

44. *Aegithalos caudatus* L. 1758. Observat numai o singură dată la 9 aprilie 1968 pe o salcie din terenul de revărsare. (N).

45. *Parus palustris* L. 1758. Au fost întîlniți ca indivizi izolați la 25 iunie, 15 iulie și 3 septembrie 1967 și la 15 iulie 1968. (N).

46. *Parus lugubris* Temm. 1820. A fost identificat cu precizie la 9 aprilie 1968 în apropierea primului pod, venind de la cabană. La 15 iulie 1968 un exemplar a fost văzut deasupra „Șipotului cheilor”. Prezența acestei specii în Cheile Turzii a fost semnalată și de Korodi, G.I. (1960).

47. *Parus caeruleus* L. 1758. La 25 iunie 1967 am văzut patru exemplare tinere pe tufe de lingă pîriu. Un exemplar singuratic a fost observat la 18 august 1968.

48. *Parus major* L. 1758. A fost observat de mai multe ori, dar în număr relativ mic. (N).

49. *Tichodroma muraria* (L.). 1758. Deși am acordat mare atenție acestei specii în anul 1967 nu am putut-o identifica în Cheile Turzii. Abia la 23 iunie 1968 am avut ocazie să observ de două ori cîte un exemplar pe stîncile de la „Șipotul cheilor” de unde unul a zburat pe peretele opus, „Padini”. Prezența sa în Cheile Turzii este amintită de Beczy (1959) și Ferenczi (1931), care a și colectat două exemplare în apropiere de „Șipotul cheilor”. (Nyarady, 1937).

50. *Passer domesticus* (L.) 1758. Au putut fi observate mai multe exemplare atît în jurul

cabanei, cît și la morile de la intrarea și ieșirea cheilor.

51. *Passer montanus* (L.). 1758. A fost văzută în jurul morii de la intrarea pîrlului în chei. (N).

52. *Pringilla coelebs* L. 1758. A fost văzută numai în citeva rînduri, mai mult în jurul morilor. (N).

53. *Carduelis carduelis* (L.). 1758. La 23 iunie și la 15, 16 iulie 1968 au fost văzute în total 6 exemplare, pe platoul din stînga pîrlului. (N).

54. *Carduelis chloris* (L.). 1758. Numai citeva exemplare au fost văzute în jurul cabanei.

55. *Acanthis cannabina* (L.) 1758. Au fost observate citeva pe „Coasta țiței” deasupra morii.

56. *Coccothraustes coccothraustes* (L.) 1758. La 3 septembrie 1967, au fost văzute 3 exemplare în zbor deasupra cabanei, iar la 15 iulie 1968 un exemplar se afla pe copacii din terenul de revărsare (N).

57. *Emberiza citrinella* L. 1758. A fost întîlnită mai ales la marginea platoului din partea stîngă a pîrlului, șezînd pe tufe mai ridicate și cîntînd, dar și jos pe terenul de revărsare, la ieșirea din chei. (N).

58. *Emberiza cia* L. 1758. Este o pasăre caracteristică acestui ținut. A fost întîlnită la 15 iulie 1967 la „Turnul despărțitor” unde au fost văzute 4—5 exemplare tinere în societatea păsărilor adulte. Pe virful stîncii cînta un mascul, iar seara un exemplar tînăr căuta hrană pe poteca ce duce prin chei. La 9 aprilie 1968 tot în acest loc au mai fost observați un mascul cîntînd, iar un alt exemplar era lîngă albia pîrlului. La 23 iunie 1968 un exemplar era pe stîncă deasupra potecii înaintea „Șipotului Cheilor”. În literatura de specialitate este amintit că Dobay, L. (Dandl, 1958) a întîlnit-o aici în anul 1911 și a colectat atît păsări adulte cît și un exemplar tînăr. Szabo, S. a găsit în anul 1921, ca și în anii precedenți această specie în Cheile Turzii (Mannsberg, 1959). Un articol anonim (Vadász Újság, 1929, nr. 7, pag. 120—121) amintește din iunie 1929 o pereche observată în Cheile Turzii, unde — după cum este amintit și în articolul acesta — cu un deceniu în urmă a fost observată și colectată de Szabo, S. La 26 iunie 1929 dintre 5 pui aproape zburători unul a fost prins și plasat ca exemplar doveditor în colecția autorului. (N).

În afară de aceste 58 specii întîlnite în Cheile Turzii, au mai fost observate unele în apropierea acestui teren, mai ales pe pantele „Preveghetorum” lîngă drumul ce duce spre Turda. a) *Coturnix coturnix* (L.) 1758 a fost auzită adeseori prin lanurile din apropiere. b) *Galeria cristata* (L.) 1758 a fost văzut pe lîngă drumul ce duce spre Turda. c) *Emberiza calandra* L. 1758 a fost observată tot lîngă acest drum, cîntînd pe conductele electrice.

În lucrarea monografică a lui Nyarady, E.I. mai sînt amintite unele specii pe care noi nu

le-am putut observa în deplasările noastre și anume: 1. *Ardea cinerea* L.; 2. *Accipiter nisus* anume; 3. *Neophron percnopterus* (L.); 4. *Aegypius monachus* (L.); 5. *Gyps fulvus* (Habl.); 6. *Falco cherrug* Gray; 7. *Tetrastes bonasia* (L.); 8. *Perdix perdix* (L.); 9. *Tringa hypoleucis* (L.); 10. *Scolopax rusticola* L.; 11. *Bubo bubo* (L.); 12. *Asio otus* (L.); 13. *Syrinx aluco* L.; 14. *Alcedo atthis* (L.); 15. *Jynx torquilla* L.; 16. *Piccus viridis* L.; 17. *Dendrocopos medius* (L.); 18. *Dendrocopos minor* (L.); 19. *Anthus pratensis* (L.); 20. *Lanius excubitor* L.; 21. *Corvus corax* L.; 22. *Cinclus cinclus* (L.); 23. *Prunella modularis* (L.); 24. *Regulus regulus* (L.); 25. *Luscinia luscinia* (L.); 26. *Turdus pilaris* L.; 27. *Sitta europaea* L.; 28. *Pyrrhula pyrrhula* (L.).

Bineînțeles unele din aceste specii, cu siguranță că nu se mai întîlnesc în Cheile Turzii (ca: *Neophron percnopterus*, *Aegypius monachus*, *Gyps fulvus*) și așa putem evalua numărul speciilor la circa 83, un număr relativ mare pe o suprafață destul de redusă.

Este foarte probabil că cercetările de viitor, mai ales în ambele timpuri de pasaj și în iarnă, să mai îmbogățească lista speciilor.

BIBLIOGRAFIE

1. ARN-WILLI, H. (1960): „Biologische Studien am Alpensegler”. Solothurn, p. 204.
2. BECZY, T. (1960): „Hajnalmadár a révi szahadékvölgyben”. Aquila, 66, pp. 287—288.
3. BELLI, M. (1955): „Madárlétfordulási adatok Erdélyből”. Aquila, 59, 62, pp. 229—231.
4. CĂTUNEANU, I., TALPEANU, M. (1965): „Apavița lăstunului de stîncă (Apus melba L.) în sudul Dobrogei”. Rev. Muzeelor, 2, nr. 2, pp. 181—182.
5. CREUTZ, G. (1961): „Die Mehlischwalbe als Felsbrüterin”. Der Falke, 9, pp. 304—313.
6. CSÜROS, S. (1967): „Aplicații la o tabără-curs de vară a profesorilor de biologie”. Natura, 19, nr. 3, pp. 41—46.
7. DANDL, J. (1959): „A bazajos sármány költése Magyarországon és a környező területeken”. Aquila, 65, pp. 175—183.
8. DOMBROWSKI, R. (1946): „Păsările României. (Ornis Romaniae)”, vol. I. Traducere, completare și ilustrare de D. Lăntia, București, p. 432.
9. FERENCZI, S. (1931): „A madarak őregkörtől eltérő tollszínezete atavisztikus jelenség-e, avagy a környezeti hatásoknak tulajdonítható?”. Szeged, p. 53.
10. FLOERCKE, K. (1918): „Forschfahrt in Feindesland”. Stuttgart, p. 128.
11. KORODY, G. I. (1960): „Adatok Kishányahavas (Bájosvár) és Belavára (Scrișoara-Belavára) környékének madárlétfordulásai”. Aquila, 66, pp. 225—229.
12. LINTIA, D. (1954): „Păsările din R.P.R.”, vol. II, București, p. 298.
13. MANNSBERG, A. (1954): „A bazajos sármány újabb előfordulása Budapest környékén”. Aquila, 55, 58, p. 253.
14. NYÁRADY, E. I. (1937): „Cheile Turzii”, Cluj, p. 188.
15. SCHENK, J. (1917): „Fauna Regni Hungariae”, Budapest, p. 114.
16. SEMEN, N. (1967): „Lăstunul mare sudic (Apus melba L.) cîmbărește în Subcarpații Olteniei”. Rev. Muzeelor, 4, nr. 5, pp. 454—465.
17. VAURIE, CH. (1959, 1965): „The Birds of the Palearctic Fauna”, vol. I II, London, pp. 762—763.
18. VASILIU, G. D. (1968): „Sistematizarea Avium Romaniae”, Edit. Aluzia, Paris, p. 120.
19. ZEYK, M. (1923): „Erdélyi madarak”. Separat din Aquila 27, p. 96.